

Motion

1984/85:2426

Eric Hägelmark m. fl.

Åtgärder för att bibehålla en svensk utvecklande robotindustri

I proposition 1984/85:100 uttrycker regeringen att det är viktigt att svensk försvarsindustri har förmåga att utveckla robotsystem i alla viktiga delar. Det framgår också att överbefälhavaren kommer att redovisa visst beslutsunderlag. Folkpartiet anser att regeringens principiella inriktning är lämplig men anser att denna inriktning bör förstärkas och konkretiseras. Detta utvecklas vidare i motionen.

Bakgrund

Det svenska försvarets robotar har anskaffats både inom och utom landet. Redan under 1940- och 1950-talen bedrevs robotutveckling i Sverige. Flera av dessa projekt avbröts och import valdes i stället. En svensk kompetens byggdes dock upp successivt under 1960- och 1970-talen.

Exempel på lätta svensktvecklade robotar är pansarvärnsroboten "Bantam" och luftvärnsroboten "Robot 70". Utvecklingen av en ny lätt pansarvärnsrobot "Bill" pågår.

I fråga om sjö- och kustrobotar fanns tidigt ett antal svenska projekt. Det första operativa systemet var dock roboten 08 som innebar en svensk vidareutveckling av en fransk robot.

För utnyttjande som attackrobot har såväl robot 04 som robot 05 utvecklats i Sverige. Den förra är allttjämt i operativt bruk.

Inom samtliga robotområden har parallellt med den svenska utvecklingen även direktanskaffats utländska robotar. Inom jaktrobotområdet har dock enbart utländsk anskaffning skett.

Beskrivningen ovan visar alltså en blandning av svenska och utländska robotar. Flera svenska projekt, en del mycket avancerade, har stoppats. I några fall var de operativt och tekniskt lovande men bedömdes bli väsentligt dyrare än import av utländska robotar.

Det var ytterst nära att avancerad svensk robotutveckling skulle ha avbrutits i slutet av 1970-talet. Det s. k. SKA-projektet hade stoppats 1975 och i början av 1978 avbröts jaktrobotprojektet "Robot 72". Den närmast liggande anskaffningen gällde en långräckviddig robot mot sjömål för ytattacken. Marinen förordade starkt den amerikanska roboten "Harpoon".

Folkpartiregeringen beslöt i detta läge att i stället för "Harpoon" välja en svensk utveckling i syfte att behålla och stärka svensk robotutveckling. Uppdraget gick till Saab Bofors Missile Corporation – ett samarbetsbolag

som på statsmakternas önskan bildats av de två svenska robotproducerande företagen.

Dåvarande försvarsministern uttalade att "det är av stor säkerhetspolitisk betydelse att vi har robotar med svensk profil. En viktig fördel med svenska robotar är att de kan göras svåra för stormakterna att störa. De motmedel, som stormaktsblocken skaffar sig, är i första hand verksamma mot det andra blockets vapen. En svensk profil kan här ge oss effektivare vapen till lägre kostnad."

Att regeringen 1979 valde en svensk lösning för sjömålsrobotar erkänns numera som ett framsynt beslut. Marinen som var mycket skeptisk när beslutet fattades har därefter kunnat konstatera att den svenska lösningen ger just de fördelar som regeringen angav. Roboten har tekniskt blivit en klar framgång och sägs i viktiga avseenden vara bättre än utländska konkurrenter. Beslut har senare fattats om modifiering för en flygburen version till det kommande JAS-flygplanet. Roboten kommer även att anskaffas som kustrobot och utveckling för detta pågår.

Folkpartiregeringens beslut i robotfrågan var riktigt. Hade i stället det amerikanska alternativet valts skulle med säkerhet svensk industri ha förlorat en stor del av sin framtida utvecklingsförmåga på området. Frågan är i dag hur denna kapacitet skall utnyttjas i fortsättningen. Efter utveckling och anskaffning av robot 15 som sjö-, kust- och attackrobot måste förnyad ställning tas.

Överväganden

Robotar av olika typer kommer att inom överblickbar tid vara en synnerligen viktig del av svenska försvarets vapenarsenal. Robottekniken får sannolikt tillämpningar på allt fler områden. För t. ex. granatkastare och artilleri finns ökande behov av projektiler som styrs under senare delen av banan så att träffsannolikheten ökar. Det område som bör tas med i bedömningen för fortsatt svensk robotindustri är därför expanderande.

Det är knappast möjligt för ett litet land att självt utveckla och tillverka alla de robottyper som behövs för olika ändamål. Att helt vara hänvisad till import utifrån vore dock negativt för att inte säga allvarligt. Det finns exempel på att vårt land, och andra mindre länder, vägrats att köpa de modernaste robotarna. En väsentlig fördel med egen robotutveckling är att vi därmed får materiel som inte är känd i fråga om egenskaper och prestanda på samma sätt som stormaktsblockens robotar. Om Sverige har robotar med egenskaper som skiljer sig från andras inger dessa rimligen större osäkerhet hos en angripare än om roboten i alla avseenden är köpt utifrån. Roboten behöver inte vara helt svenskutvecklad för att dessa egenskaper alltid skall komma fram. Exempel på detta är robotsystem "62 Hawk" som genom svensk modifiering vidareutvecklats och nu kallas "robot 77". En annan dylik är pansarvärnsroboten "Hellfire" som genom kompletterande svensk

utveckling ges nya egenskaper som lätt kustrobot.

Den första slutsatsen är därmed att svensk utvecklande robotindustri bör bibehållas i det längsta. Svenska försvarets robotanskaffning bör i framtiden i ökande omfattning samplaneras över tiden. Kan det inte ske med de normala planeringsmetoderna bör undersökas behovet av en särskild "robotberedning". Försvarets planeringssystem ger en god grund för en sådan samplanering. För varje robotprojekt måste undersökas möjligheterna till en svensk utveckling och som en miniminivå att viktigare delar utvecklas och tillverkas i Sverige. En sådan hårt styrd planering är sannolikt dock inte tillräcklig utan såväl robotens utnyttjande som robotindustrins sammansättning måste påverkas om kapaciteten skall kunna bibehållas till rimlig kostnad.

Robotar har ett antal egenskaper som i ökande omfattning bör utnyttjas av svenska försvaret. Dels är det möjligt att utnyttja samma robot i ett flertal olika vapensystem, med olika typer av vapenplattformar och, efter modifiering, även mot olika typer av mål. Dels är det möjligt att genom klok utveckling avväga de extremaste plattformskraven på flygplan, fartyg och stridsfordon mot egenskaper hos roboten, som t. ex. räckvidd, precision och verkan. JAS-beslutet och kustkorvettutvecklingen är typexempel på beslut som syftar till att skapa enhetsplattformar. Plattformarna blir dyra. En inriktning mot enklare plattformar men med bättre utnyttjande av robotars egenskaper ligger i tiden. Många skäl talar för att slagkraft och uthållighet i ett sådant försvar ökar. Skall sådana försvarsstrukturer fungera krävs att robotarna skall kunna alternativutnyttjas. För robot 15 förutsätts att sjömålsroboten kan alternativutnyttjas för ytattack och som kustrobot. Samma robot 15 i attackversion kan tekniskt dock endast utnyttjas på JAS-flygplanet. En sådan begränsning kan inte vara bra för försvarets utveckling.

Den andra slutsatsen är då att regeringen bör inrikta försvaret mot att i ökande omfattning pröva system där kvalificerade eller mycket kvalificerade plattformsegenskaper successivt ersätts av olika robotfamiljer. Dessa studier bör göras över försvarsgrensgränserna, då försvarsgrenarna för att slå vakt om sin särart tenderar att vara plattformsinriktade. Nya robotsystem bör inriktas mot och ges egenskaper lämpliga för enklare plattformar, och befintliga system bör kompletteras så att främst fler men enkla plattformar kan utnyttjas. De kvalificerade och dyra, men nödvändiga, plattformarna typ jaktflygplan och ubåtar bör hårt målinriktas mot uppgifter som inte kan lösas på annat sätt.

I folkpartiregeringens förutsättningar för ett bibehållande av svensk robotindustri 1979 låg ett ökat samgående mellan aktuella företag, främst Saab-Scania och Bofors. Teknisk kompetens för robotarbeten finns i ett betydande antal företag, dels de nämnda, dels i t. ex. Ericsson, Svenska Philips och FFV. Det speciella med de två förstnämnda företagen är att de båda har systemkompetens för att utveckla nya robotar. SBMC, som skapades för att tillgodose regeringens önskemål, blev i stort ett "pappersbo-

lag". Saab-Scania och Bofors föredrog att behålla sina systemkompetenser var för sig. Sannolikheten för att kunna bibehålla två utvecklande svenska robotindustrier är avsevärt lägre än att bibehålla en industri oavsett hur god den tekniska samordningen är. I en situation då det svenska försvaret medvetet försöker bibehålla svensk robotindustri måste statsmakterna veta att varje insatt krona ger bästa effekt. Folkpartiet är inte vän av onödiga statsmaktsingripanden i den fria industrin men har uppfattningen att detta är en frihet under ansvar. Slutsatsen är att industrin själv bör överväga sin situation och på ett övertygande sätt visa statsmakterna att den valt den mest kostnadseffektiva samordningen för att medverka till att bibehålla en svensk robotindustri.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan framförts hemställer vi med anledning av proposition 1984/85:100

1. att riksdagen som sin mening uttalar att en svensk utvecklande robotindustri i det längsta bör bibehållas,
2. att riksdagen begär att regeringen upptar samtal med aktuella robotindustrier i syfte att få klarhet i hur den totalt för statsmakterna mest kostnadseffektiva industrisamverkan bör vara organiserad,
3. att riksdagen hos regeringen begär att en särskild robotberedning tillsätts under den tid som krävs för att skapa underlag för fortsatta politiska beslut inom robotområdet.
4. att riksdagen hos regeringen begär att överbefälhavaren ges i uppdrag att i studie- och systemplaner redovisa alternativ för hur robotsystem kan utnyttjas på enklare plattformar i syfte att den operativa effekten skall kunna bibehållas och medel kunna frigöras för att bevara en svensk utvecklande robotindustri.

Stockholm den 25 januari 1985

ERIC HÄGELMARK (fp)

KERSTIN EKMAN (fp)

HUGO BERGDAHL (fp)